

Мирјана Булатовић

СУНЦЕ У БИБЛИОТЕЦИ

Први пут у животу ушао сам у једну од градских библиотека, и то без пратње, сам самцијат!

У школској библиотеци је гужва. Не може да се дише од несношљивих читалаца лектире. Бар да читају како треба. Само понека девојчица не прескаче странице. Дечаци се кроз текст крећу као кенгури! Срећни су кад се појави *белешка о писцу*.

И ја сам био такав, првих једанаест година, односно краће, јер се не рачуна време почетне, дубоке неписмености.

Кад наставница најави лектуру, мислио сам да је поново пожелела да нас малко мучи. Кажњава нас што нисмо добри. Ако смо баш лоши, онда добијемо неког старинског писца, из давног доба, у којем је, очито, свима било бескрајно досадно. Ми, нови читаоци, не знамо шта ћемо пре, сваки дан нам је тесан, тешко је утрпати књигу у само петнаест сати будног стања. А он, тај старински писац, развлачи! Све што би могао да каже кратко, прошири, како би деца око петролејке имала шта да читају. Деца испод халогенки принуђена су да варају! – Јесте ли прочитали? – Јесмо! Да сам ја наставник, рекао бих: – Ако је *ико* ово прочитао, нека се јави. Лекару...

Учитељ рачунара ми је недавно поклатио један толико узбудљив роман, да сам касније одлазио на спавање и раније се будио, све док га нисам прочитао.

Мама каже да ми је *распалио читалачку страст* млађи српски писац Урош Петровић. То је онај са врха списка *Менсе*, светске организације најинтелигентнијих Земљана. Е, тај ми је по мери! Судаћи по томе како пише, нимало му није досадно. Штета што није у лектири. Док га убаце, ја ћу стећи унуке. Моји унуци ће преко воље да читају старинског писца Уроша Петровића!

У библиотеку сам ушао са намером да однесем кући чувеног *Малог принца*. Сви просвећени људи су га већ прочитали. Ваљда библиотекарка зна име писца... Егзипари, Егзепири, Егзенпери... Није важно! Ни хиљаду Београђана, од два милиона, не зна тачно име писца *Малог принца*! Збунила се чак и моја баба, професорка.

Читалац је, очито, редак звер у јуну. Нигде никог. Библиотека је испуњена сунцем, чији зраци препоручују многе лепе наслове.

Библиотекарка с неким разговара телефоном, и нема намеру да престане. Није јој стало до читаоца мог узраста. Једва ме је погледала. Не прислушкујем, него не могу да не чујем:

– Е, у то слатко млеко сипај мало киселе павлаке, и поклопи. Не брини, стићи ћу до тада. Ма, нема никог. Нико не чита по врућини...

Немогуће да ме није видела.

– Добар дан! – поновио сам.

– Добро умути шлаг, немој да нам украси за тарту потону. Знам да си вешта, само кажем... Мама је јутрос из воза. Нека спава цео дан ако хоће. Разговараћете, има времена...

Какав примерак! Деда за овакве случајеве каже да су заостали из самоуправног социјализма. То значи да не раде свој посао, на безброј начина! Раде све друго. Свој посао обављају понекад и помало.

Жао ми је. Ова госпођа сигурно не уме да ме научи да волим књиге. Вероватно их ни сама не воли. На њеном месту, ја бих се бацио на новог читаоца... целом својом... снагом убеђивања.

Мени још само мало треба. Кад би ми неко објаснио зашто се каже да је књига најбољи човеков пријатељ... Зато што није стекао боље? Међу књигама има и лоших пријатеља, који се претварају...

– Сјај за *неодољиво сочне усне*? На Теразијама... Купићу ти. И лосион са заштитним фактором 40. Да не поцрниш. Па зашто идеш на море?

Ја на море идем због много пливања у плавој води, а поцрним успут.

Осећам се... прозирно. Библиотекарка ме још није уочила. Најбоље да седнем. Ово ће потрајати. Није културно прекидати разговор. А да ли је културно прекинути некултуран разговор?

– Добар дан!

Најзад ме је видела. Осмехнула се.

– Ма, само један дечко хоће нешто, али, је ли, ти можеш, душо, још мало да сачекаш?... Слободно седи. Да... Тај француски маникир је невероватан! Идемо скупа. Сутра. Раде, раде. Знам сигурно, сваког дана пролазим поред њих. Нећемо закаснити. Ђао! Не брини. Најзад! Ух, како гњави ова моја сестра! А сад, да чујемо. Шта си хтео, млади читаоче? Јеси ли члан Библиотеке?

– Хтео сам да се учланим. *Малог принца* сигурно имате...

– Опрости што си чекао. Одмах сам ти по очима видела да никуд не журиш. Изгледаш сталожено... Име и презиме?... Ето... Сад имаш чланску карту. А зашто желиш баш *Малог принца*? То

није тако једноставна књига. Давно сам је читала. Не стижем...

– То је књига о доброти, љубави, пријатељству... Жељан сам доброте. Или је мало доброте на свету, или је има доста, али се не види. Жељан сам...

– Не мислиш, ваљда, да су људи себична, опака, грамзива створења?

– Понекад показују да нису.

– А ти би волео да непрестано показују? Навићи ћеш се. Тек си почео да живиш.

– Мислио сам да је живот лакши!

– Е, није! Сваког дана гледам момке који улазе у теретану наспрам Библиотеке, да *билдују* тела. Штета што не постоји теретана где би могао да се билдује дух.

– Постоји, госпођо. Ја идем у једну такву.

– Где?! Како се зове?

– Саборна црква.

– Опа! Види ти њега! Морам ти признати да си занимљив дечко. Заиста ми је жао што те нисам дочекала с пажњом...

– На непажњу сам већ навикао. Свуда је има. Једино ми није јасно зашто непажљиви људи чезну за пажњом, зашто од других траже оно што сами нису у стању да дају? Зашто толико пате кад не добију оно што никада никоме не приуште? Одсуство љубави сам донекле схватио, али ме забрињава одсуство мозга! Мислим да у добро развијеном мозгу постоји стаза која води право у љубав.

– Кад се само сетим! И ја сам била таква! Променићеш се...

– Нећу. То сам себи поставио као циљ. Ево, овако: скоро сваки човек, чак и кад је о рођенданским поклонима реч, увек жели да прими више него што да, а ја сам од почетка спреман да дајем више него што примам! Живот ми, у тој тачки, не може ништа.

– Лепо се наоружаваш за животну борбу! Ех, да је онај мој син такав!

– Јесте ли му помогли да буде такав?

- А ко је теби помогао?
- Скоро нико. Изгледа да сам такав рођен.
- Понекад се роди и тежак случај. Трудила сам се, борила, говорила, понављала милион пута. Он, по своме. Гледа кроз мене. На боју мог гласа му се аутоматски искључи слух. Напустио је средњу школу.
- Пола ђака би напустило и основну, али су нејаки да то изведу.
- Њему је успело. Ојачао је, осилио се, ни оца не слуша... Запошљава се, распошљава... Више не ради него што ради. Углавном оставља младост по *спортским* кладионицама. Спортски пропада... Али, што ја теби све ово причам?
- И Ви сте ваљда жељни угодног разговора...
- Збиља. На овом свету нико никог не слуша. Сви једва отрпе саговорника, чекајући свој тренутак.
- Само пажљивим слушањем других, зарадићу њихову пажњу кад ја будем говорио. Наравно, нисам у стању сваког да слушам. Ако је говорник незанимљив, ја се извучем, одем. Срамота ме је да сам ту, а да не слушам.
- Поштено. И сасвим... природно. Сладак си, заиста. Теби уопште није важно да испаднеш паметан, а имаш тако искричав ум, једва те пратим. Слично сам размишљала у детињству. Лакше бих те разумела да сам мала, рецимо да идем у шести разред. Ах, како сам се запустила! Људи би требало да су све бољи како иду године, али нису. Само ретки постају бољи, уз много труда.
- Ви не верујете у живот после смрти?
- Једва да верујем у живот пре смрти... Не знам, разочарана сам...
- Волите ли бар књиге које Вас окружују?
- Онако. Не мрзим их. Некад су ми више значиле, али... Ех!
- Зашто не промените посао? Можда бисте нешто друго радили са више воље...
- Искрено да ти кажем, није мени овде тако лоше. Платица је редовна, а директора виђам једном месечно. Он је у централној библиотеци. Добар је човек, духовит,

позитиван, али не жудим за његовим друштвом. Самосталност у послу је јако важна, уверићеш се кад порастеш.

– Ја познајем Вашег директора...

– Стварно?!

– Мислим, баш добро га познајем... Ваш директор је мој стриц.

– Није ваљда! А-у! Све хоћу да те питам... Кад сам уписивала презиме... Додуше, то је најчешће српско презиме...

– Не брините, нећу му рећи да не волите књиге. Зна он да само ретки његови библиотекарски баш воле књиге, изнутра. Зашто већина људи ради погрешан посао? Ви седите на туђем месту, а неко седи на вашем. Што се не замените?

– Па добро, ја књиге... поштујем.

– Ви баш упорно браните своје погрешно место. Не разумем. Од десет људи, ни један не воли свој посао. Од двадесет, исто. Међу педесет људи можда би се могао наћи један који воли свој посао. А то је јако важно! Ако не волите свој посао, не волите свој живот!

– Ја сам желела да се упишем на глуму, али нисам прошла...

– Ја никада не бих одустао. Полагао бих пријемни сваке године.

– Замисли да падаш три године заредом. Или пет.

– Па шта. Изгубио бих *само пет година*, али не бих морао *целога живота* да радим оно што не волим.

– Да знаш... да си у праву. Сад бих, лепо, играла у Позоришту на Теразијама, или у Народном... Главне улоге.

– Не верујем. Епизодне. Глумица главних улога не би одустала. Али, добре су и споредне. Моја тетка гледа већину позоришних представа у граду. Каже да глумци у епизодним улогама доприносе слави представе, а глумци у главним улогама више

доприносе сопственој слави. Епизодисти су људи добра срца.

– Можда... Не мора да значи.

– Не мора. Добрих срца има свуда, само што се слабо виде. Уочио сам да поједини људи некако чудно носе своју доброту, као да је искључена. Имају је, али не ради. Доброта у квару. Е, *Мали принц* је мајстор за поправку доброте. По томе је чувен.

– Баш бих и ја могла да прочитам ту књижицу, ионако се последњих дана превише досађујем. Мало досаде ми не шкоди, али овај јун! Празно.

– Изгледа пуно. Имате ли полицу са најмудријим писцима свих времена? То би било лепо. Да не околишимо. Дум, у центар! Ја доста добро разумем мудраце. Деда ми понекад чита одломке...

– Верујем. Ти уопште не звучиш као да си дечак. Изгледа да су мали људи мали до краја, а велики су велики од почетка. Бићеш нешто велико.

– Највише бих волео да будем... велики човек. За сада сам велика замисао, која тек треба да се оствари. Не мислим да сам скроз изузетан. Довешћу Вам, ако хоћете, још петоро оваквих...

– Стварно!? Толико се паметне деце рађа у последње време? О, па има наде за нас...

– Невоља је што паметна деца немају са ким да разговарају. Одрасли не могу да претпоставе о коликој памети је реч. Ни не слуте шта им у кући расте...

– Помало те се плашим, знаш... Које си још књиге прочитао? Направи ми списак.

– Озбиљно?

– Најозбиљније. Шта фали да и ја, овако, док залудна седим... Ма, почињем да читам! Чим те испратим. Ево, један *Мали принц* теби, један мени.

– *Антоан де Сент Егзипери*... Ег-зи-пе-ри. Хвала!

– Хвала и теби. Улепшао си ми дан. Ти си мој мајстор за поправку доброте. Необуздано сам разговарала са сестром кад си ушао, али нас је спасло твоје стрпљење.

– Помислио сам да Вас је мало покварило самоуправљање, али сам снажно веровао да сте добри.

– Како наивно...

– Није то наивност. То је вера. И љубав. Више волим да верујем да је неко добар па да погрешим, него да верујем да је лош макар погодио. У Вашем случају сам погодио. Добри сте... Добри сте већ по томе што сте се упустили у озбиљан разговор са дететом.

Велике, светле библиотекаркине очи су заслужиле.

– Волела бих да ми чешће навраћаш. Ја сам... препорођена. Твоје детињство се завршава. За годину-две ступићеш међу одрасле. Не брини, мени је јасно да се то догађа раније него што мисли цео свет! Сећам се себе: са петнаест година сам била чврсто уверена да сам досегла зрелост. (Занимљиво, моје основне људске особине од тада су се веома мало промениле!) Учинио ми се да је затворен први, велики круг зрелости, и да следи још један, мањи, и још један...

– Само нешто да Вас питам: како је могуће да људи тако дубоко заборављају своје детињство? Не знају ништа о себи од пре тридесет година! Кад би могли да се сете појединих својих мишљења, осећања и поступака, лакше би разумели своју децу у истом узрасту. Мени отац брани да чиним оно што је чинио он кришом од деде, који му је бранио да чини оно што је чинио он кришом од прадеде!

– Како си спретно поставио ту вертикалу! Задатак очева је да понешто и забране, а задатак синова да не буду ухваћени на делу. Мада, сад је друго време... Порастао је број опасности по живот детета.

– Увек је друго време.

– Знаш шта... Морам мало боље да се припремим за разговор с тобом. Невероватан си!

Чинило би ми велику част да ми постанеш пријатељ.
Ако не сада, онда ускоро, чим одрастеш.

– Може одмах. Ја верујем у пријатељство
људи свих узраста. Мој најстарији пријатељ има
седамдесет година.

– А мој најмлађи пријатељ има...

– Дванаест и по година.

– Драго ми је. Ја сам Вања. Рођена 1960.

– До виђења, госпођо Вања.

– До виђења, добри дечаче.

– Име је у чланској карти.

(Август 2007)